

اسلام و اساطير

مهرداد فرشته نژاد

www.ketab.ir

سرشناسه: فرشته نژاد، مهرداد، ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور: اسلام و اساطیر / مهرداد فرشته نژاد.
 مشخصات نشر: گفتمان اندیشه معاصر، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۵۶-۴۷-۴
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: اسطوره‌شناسی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Mythology -- *Religious aspects -- Islam
 موضوع: اسطوره در قرآن
 Myth in the Qur'an: موضوع
 موضوع: اسطوره‌شناسی
 Mythology: موضوع
 رده بندی کنگره: ۸۵/۲۳۲BP
 رده بندی دیویی: ۱۵۹/۲۹۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۳۱۸۱۶
 وضعیت رکورد: فیا

گفتمان اندیشه معاصر

۰۹۱۲۲۵۱۳۲۲۸

gofteman@hotmail.com

اسلام و اساطیر

اسطوره‌شناسی

و اسلام

ناشر: گفتمان اندیشه معاصر

شمارگان: ۵۰۰ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۵۶-۴۷-۴

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰ قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

ISBN: 978-622-6656-47-4

فهرست

بخش اول:

درآمد..... ۷

اولین نشانه‌های اسطوره در اسلام از حیث اهمیت..... ۱۳

تحلیل توحید در ظل مفاهیم اسطوره‌ای..... ۱۹

مفاهیم مشترک بین یگانه پرستی و چندخدایی..... ۳۶

۱- رسم قربانی کردن..... ۳۶

۲- نیروهای نامرئی خیر و شر..... ۳۹

۳- اعتقاد به دوران زرّین..... ۴۷

۴- توتّم و تابو..... ۵۲

۵- فتیشیسم و آنیمیسم و بت پرستی..... ۶۶

۶- آفرینش و رستاخیز..... ۷۰

الف: ادواری بودن زمان..... ۷۰

ب: آفرینش جهان از آب..... ۷۴

۷- برخی ویژگی‌های بت پرستی..... ۷۷

بخش دوم:

قرآن و روانشناسی منش‌ها..... ۸۵

ویژگی‌های فطری انسان..... ۱۰۸

مراتب نفس در قرآن..... ۱۱۸

منش‌های شرک و کفر و نفاق..... ۱۲۴

شیطان و انسان به عنوان دو رویه از یک سکه..... ۱۳۷

قرآن و نشانه‌شناسی زبان بدن..... ۱۴۴

انسان‌شناسی قرآن (بررسی داستان آفرینش)..... ۱۵۳

درآمد

آنچه در وهله اول به ذهن می‌رسد این است که اسلام هیچ نسبتی با اسطوره ندارد. اسطوره از دید مخالفان، سخنان و نوشته‌های پیشینیان (اساطیر الاولین)، سخنانی پراکنده و ناهمساز بود که در آنها راست و دروغ (افسانه) درآمیخته و فاقد هر نوع وجاهت منطقی برای استدلال محسوب می‌شد. البته اگر اسطوره را به معنی افسانه به کار ببریم نمی‌توانیم به درک درستی از مسأله برسیم.

کلمه اسطوره در قرآن به کار نرفته. صورت جمع این کلمه به معنی سطور، اساطیر و نوشته‌هاست (به ن والقلم و ما یسطرون و شکل فعلی آن دقت نمایند). در عربی به خط‌کش، مسطره می‌گویند و سیوطی، اسطوره را کلمه‌ای حمیری (به کسر ح و فتح ی) می‌داند. ظاهراً در ادبیات فارسی اولین کسی که آن را به کار برده خاقانی است:

فقل اسطوره ارسطو را بر در احسن الملل منهدید

مخالفان از یک طرف سخنان پیامبر را اسطوره و از طرف دیگر مربوط به گذشته‌ها و قرون بسیار دور می‌دانستند. طبیعی است مفهوم استوری (داستان) به لغت اسطوره و اساطیر و مفهوم

هیستوریای یونانی (تاریخ) به اولین (پیشینیان) برمی‌گردد. دو کلمه‌ای که می‌تواند بنابر برخی اقوال، حاکی از ریشه مشترک کلمات فوق باشد.

امروزه اسطوره مفهومی جدای از آنچه در قرآن آمده، دارد. انسان از یک دیدگاه، اجباراً در سپهری اسطوره‌ای جای دارد و حتی علم نیز در این دیدگاه نوعی اسطوره است. در این تعریف، قرآن می‌تواند حتی از دیدگاه اهل شریعت، در ساحت اسطوره تحلیل شود.

آنگاه که از اسطوره‌شناسی میتولوژی: از موتوس گرفته‌شده به معنی قصه (به نقل از میرجلال‌الدین کرآزی در کتاب «رویا، حماسه، اسطوره» و گونه فارسی آن (میت) به عربی راه یافته‌است. در لغاتی مثل متوع و مدع و در مقابل آن لوگوس (زبان، عقل، علم) که واژه لغز و لغت از آن گرفته‌شده و معنای کنایی هم یافته، در واژه دیگری از همین ریشه لغتی یعنی لغوا (سخن می‌گویم عمدتاً به ساحاتی اشاره داریم که از شناخت و درک عینی و فیزیکی، خارج بوده و میل به سمت علمی درونی و از پیش تعبیه‌شده دارد. مفهوم از پیش تعبیه‌شدگی به این معناست که ما همانگونه که چشم، داریم و با آن می‌بینیم و قس علی‌هذا سایر حواس، احساساتی درون ما وجود دارد که به شناخت و علم می‌انجامد در حالی که مبداء این علم حصولی نیست بلکه حضوری است.

علم به مفهوم هر چیزی است که ما می‌دانیم حتی اگر این دانش اشتباه باشد. بنابراین مثلاً کیمیاگری، سحر، جفر و سایر علوم غریبه نیز علم هستند حتی اگر حقیقتی برای آنها قایل نباشیم.